

УДК 72.012

Авраменко Дмитро Костянтинович¹,

канд. мистецтвозн., доцент,

Луцький національний технічний університет, Україна

E-mail: himera33a@gmail.com

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ І КЛАСИФІКАЦІЯ ОФІСНОГО ПРОСТОРУ

Анотація. У статті запропоновано класифікацію офісного простору, яка заснована на основних етапах його еволюції, а саме: ізольовані особисті кабінети; "фабричний формат" офісів; "Бюроландшафт"; "Action Office"; "Action Office 2"; "Co-working" та офіси "Тачдаун". Аналіз еволюції офісних просторів забезпечив абсорбування наступних ключових та найбільш показових співвідношень трьох параметрів: локалізацію, ступінь ізоляції і організацію робочого місця робітника. Виявлено, що локалізація працівника у офісі зумовила його розмежування на два види з класичним (фіксованим) і альтернативним (змінним) робочим місцем. Подальший поділ на підвиди, а саме повний (передбачає лінійно-повздовжнє і атріумне компонування функціональних зон), відмежований і відкритий офіс зумовлений ступенем ізоляції працівника. Чергове розмежування офісного середовища на типологічні групи приватно-індивідуальне, командне і спільне визначене загальною організацією простору робітників. Відповідно перший включає фабрично-виробничий, бюро ландшафт і кубікл, а другий містить тільки стійниковий тип з кластерним підтипом компонування функціональних зон. Третій сформований у контексті альтернативних офісів. Він передбачає відсутність ізоляції та спільну організацію праці, що поділяється на два типи коуворкінг (включає відкритий підтип) і тачдаун офіс (поділяється на квадратно-планіметричний, різнорівнево-сходовий і довільно-неєвклідовий підтип). Завершальний поділ адміністративного простору на підтипи, а саме компонуванням основних функціональних зон визначається особливостями тектоніки будинку, що передбачає їх поділ на ізольовано-закриті або офіси з відкритими планувальними

¹ © Авраменко Д.К.

характеристиками. Саме поділ на підтипи за особливостями компонування основних функціональних зон офісів сформувало уявлення про сучасні дизайнерські підходи до проектування адміністративних інтер'єрів.

Ключові слова: офіс, проектування, адміністративне приміщення, локалізація, робоче місце, гуманізація офісного середовища, еволюції офісу, "коуворкінг", "тачдаун", зонування, атріум, універсальність.

Постановка проблеми. Укорінення змін робочого процесу в Україні на початку ХХІ ст., що формується під впливом загострення конкуренції і проникнення принципів ведення бізнесу з Західної Європи та США, змінює уявлення про дизайн та організацію офісного простору. Все більшої актуальності набуває загальна гуманізація офісного середовища, у якому основне місце займає комунікація між співробітниками, а також розширення меж трудової діяльності, самореалізації та самовираження. Поза сумнівом, що за умови гуманізації дизайну офісного середовища можна не тільки підвищити естетичне сприйняття робочого простору, але збільшити віддачу та продуктивність персоналу, а також комфорт і лояльність клієнтів компанії.

Завдяки активному застосуванню сучасних інформаційних технологій та бездротової передачі даних працівник має можливість неодноразово змінювати робоче місце у офісі. Саме зміна робочого місця, а також потреба працівника у цілодобовому перебуванні у предметно-просторовому середовищі офісу спричинило розширення переліку функціональних зон. Таким чином, більшість офісних приміщень початку ХХІ ст. стали схожими на житлові інтер'єри громадського характеру, у яких своєрідним додатком стали універсальні групові робочі місця, де кожен міг сам вибирати, в яких умовах він хоче працювати, а також скільки часу витратити на відпочинок, катаючись на гойдалках, читаючи книгу або просто попиваючи каву за розмовами. Таким чином з'явилася необхідність в аналізі існуючих і запозичених способів дизайну офісного простору, функціонального та комфортного для кожного співробітника.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значна кількість досліджень з питань класифікації офісного простору здійснено у контексті архітектури, а саме це роботи, пов'язані з історією офісного будівництва та ділових центрів: А. Гельфонд [3,4], Д. Майерсон [11], Ф. Даффі [9], Г. Хенн [10]. Зазначені дослідження спрямовані на розвиток архітектури ділових центрів, проте досить опосередковано торкаються питання систематизації і класифікації офісного простору. По відношенню до інтер'єрів офісних приміщень Кузнецовою І.О., Лукашенко А.В. розглянуті особливості використання елементів і правил композиції у дизайні штучного освітлення [6, 7], Кузнецовою І.О., Ткаченко І.С. – способи створення художнього образу [5], але систематизацію і класифікацію офісного простору ці публікації не освітлювали.

Найбільш наближеними до піднятої у статті проблематики є загальна систематизація офісного предметно-просторового середовища У. Ларо [8], який розмежовує проектування офісних просторів на макро і мікро рівні, та класифікація офісів А. Вартапетова [2], який поділяє їх на кабінетно-коридорний, відкритий, атріумний та комбінований вид. Проте цих роботах недостатньо розкрито проблематику класифікації офісних просторів у контексті дизайну.

Отже, незважаючи на активний і багатогранний науково-практичний інтерес наукової спільноти до дизайну середовища офісних приміщень до початку ХХІ ст. відсутні комплексні роботи, у яких розкрито питання систематизації і класифікації офісного простору.

Мета. Метою роботи є систематизація і класифікація офісного простору. Завданнями роботи є: 1) проаналізувати спектр понять, які характеризують офісне середовище у дизайні, з позицій його класифікації і систематизації; 2) виявити особливості класифікації офісного простору; 3) охарактеризувати взаємозалежність локалізації і ступеня ізоляції робочого місця від особливостей компонування функціональних зон офісу.

Основна частина. Під час формування власної класифікації офісного середовища автор статі відштовхнувся від

основних етапів їх еволюції (класичний період: ізольовані особисті кабінети, "фабричний формат", "Бюроландшафт", "Action Office", "Action Office 2"; альтернативний "Co-working" та офіси "Тачдаун"), що абсорбувало наступні ключові та найбільш показові співвідношення трьох параметрів: локалізацію, ступінь ізоляції та організації робочого місця працівника (рис.1). Адже незважаючи на різноманітні зміни у еволюції офісного простору ступінь ізоляція (відмежування), локалізація і організація робочого місця працівника хоча і змінюється, проте характеризується певною умовною стабільністю, зберігаючи основні пропорції, співвідношення розмірів (ергономіки), призначення, вдосконалюючись тільки в контексті використання сучасних технологій та матеріалів власного втілення. Для всебічного аналізу класифікації застосуємо наступну диференціацію: вид – підвид – типологічна група – тип – підтип. У класифікації офісного простору також подаються англійські варіанти назв, що здійснено для розуміння особливості походження термінології та у зв'язку зі складністю підбору українського аналогу.

За локалізацією робочого місця працівника офісні простори можна розмежувати на два види з класичним (фіксованим) і альтернативним (змінним) робочим місцем. Класичне офісне середовище у відповідності до ступеня ізоляції фіксованого робочого місця працівника є незмінне протягом робочого часу і поділяється на два підвиди: повний (англ. *isolated office*) і частково відмежований (англ. *half isolated office*) простір типового робочого місця. Варто зазначити, що класичний вид офісного середовища повної ізоляції робочого місця не містить типологічних груп, а включає виключно кабінетно-коридорний тип, що поділяється на лінійно-повздовжній та атріумний підтип компонування функційних зон офісного простору (рис.2). Відмежований підвид класичного офісного середовища у відповідності до специфіки організації простору працівників поділяється на приватно-індивідуальну та командну типологічну групу. Відповідно перша включає три підтипи: фабрично-виробничий, бюроландшафт і кубікл ферму (англ. *"cubicles farm"*) (рис.3); а друга – стійникову ферму (англ.

"bullpen farm") з кластерним підтипом компоювання функційних зон (рис.4).

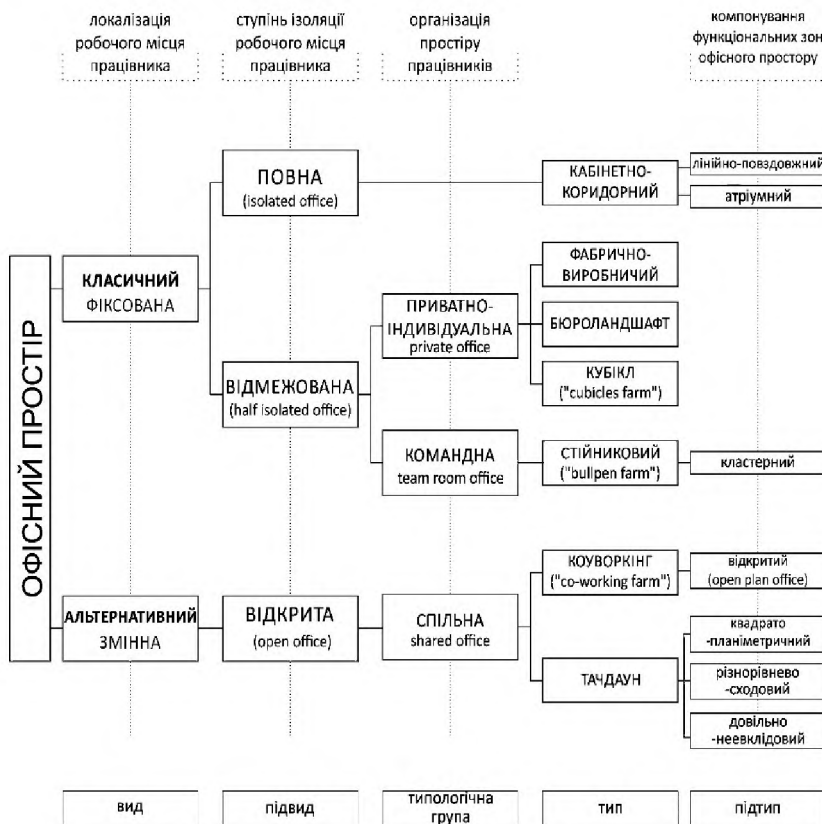

Рис. 1. Систематизація і класифікації офісного простору

Альтернативний змінно-відкритий вид офісів характеризується відсутністю фіксованого робочого місця працівника та його ізоляції. Відповідно робочі місця працівників у відкритих офісах перебувають у спільному використанні (англ. shared office) і поділяються на два типи: коуворкінг ферма (англ. "co-working farm") і тачдаун офіс (з англ. - приземлення).

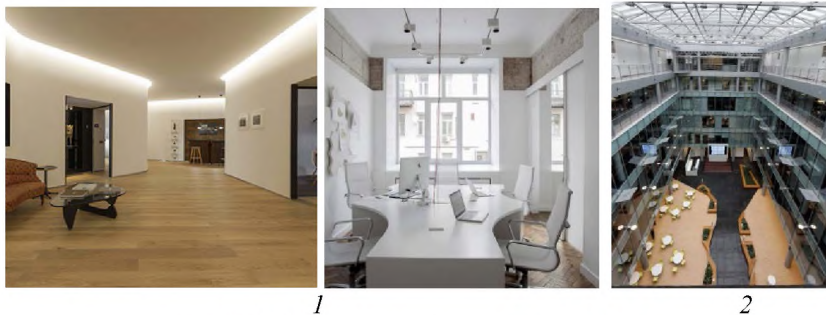

Рис. 2. Кабінетно-коридорний тип офісів:
1 – лінійно-повздожній підтип; 2 – атріумний підтип.

Рис. 3. Класична приватно-індивідуальна організація простору працівника: 1 – фабрична; 2 – бюроландшафт.

Рис. 4. Кластерний підтип
компонування функційних зон

Рис. 5. Коувркінг зі зміною
організацію робочого простору

Рис.6. Тачдаун офіс

Рис.7. Різномірівнево-сходовий офіс

Коуворкінг включає відкритий підтип планування офісного середовища, що передбачає змінну організацію робочого простору (рис.5). Тип офісу тачдаун поділяється на три підтипи: квадро-планіметричний, різнорівнево-сходовий і довільно-неєвклідовий. Зауважимо, що тачдаун офіси, які побудовані на одному з трьох його підтипів, практично не існує, за виключенням кількох зразків довільно-неєвклідового підтипу (рис.6). Стосовно квадро-планіметричного і різнорівнево-сходового підтипу офісу, вони існують, як правило, окремими функціональними зонами у класично-відмежованих командно-стійникових офісних середовищах з відповідною конструкцією, що може займати понад половину простору (рис.7).

Висновки. Отже незважаючи на еволюційні зміни офісного середовища, його показові параметри, а саме локалізація та ступінь ізоляції робочого місця залишались незмінними і сформували ключові характеристики розмежування адміністративних приміщень. Безпосередня організація робочого місця працівників сформувала типологічні групи які визначають і в подальшому формують особливості компонування функціональних зон офісного простору. Таким чином різноманітність компонувальних зон сформувала уявлення про сучасні дизайнерські підходи до проектування інтер'єру адміністративних приміщень, що в подальшому проектуванні визначає їх конструктивні особливості.

Перспективи подальшого дослідження. У подальшому дослідженні планується розглянути специфіку компонування функціональних зон офісного простору та особливості загального і приватного рівня зонування адміністративного інтер'єру.

Література

1. Авраменко Д. К., Бажул Ю. О. Основні концепції функціонального зонування офісів. *Інноваційний потенціал світової науки - XXI сторіччя: матеріали всеукр. наук-практ. конф.*, м. Запоріжжя, 4-6 квіт. 2015 р. С. 42.
2. Варпанетова А. Е. Архитектурно-планировочные принципы организации офисных объектов : автореф. дис. ... канд. архит. : 05.23.21. М., 2010. 31 с.

3. *Гельфонд А.Л.* Эволюция делового центра//Архитектура строительство дизайн. 2003. №1 (29). С. 15
4. *Гельфонд А. Л.* Деловой центр как новый тип общественного здания: автореф. дис. ... док. архит. М., 2002. 56 с.
5. *Кузнецова І.О., Ткаченко І.С.* Засоби створення художнього образу інтер'єру офісного центру авіакомпанії// наук.-тех. збірник. К.: КНУБА, 2009. Вип. 2. С. 449 – 454.
6. *Кузнецова І.О., Лукашенко А. В.* Правила композиції в дизайні штучного освітлення офісних приміщень//Zbiór raportów naukowych. Najnowsze badania naukowe. Teoria, praktyka. Сборник научных докладов. Влияние научных исследований. (30.03.2015 – 31.03.2015). Bydgoszcz: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2013. С. 29–34.
7. *Кузнецова І.О., Лукашенко А. В.* Елементи композиції у дизайні штучного освітлення інтер'єрів офісних приміщень//Вісник ХДАДМ. 2012. №11. С. С.23-26.
8. *Ларо У.* Офис Кайдзен: Преобразование офисных операций в стратегическое преимущество. Минск : Гревцов Паблицер, 2009. 35 с.
9. *Duffy, F.* The New Office. London : Conrad Octopus, 1997. 256 p.
10. *Henn, G.* Corporate Architecture. Glass Processing Day. Tampere, 2003. 141 p.
11. *Myerson, J.* The 21st Century Office. London: Laurence King Publishing, 2003. 240 p.

References

1. *Avramenko D. K., Bazhul Yu. O.* Osnovni kontseptsii funktsionalnogo zonuvannia ofisiv. Innovatsiinyi potentsial svitovoi nauky - KhKhH storichchia: materialy vseukr. nauk-prakt. konf., m. Zaporizhzhia, 4-6 kvit. 2015 r. S. 42.
2. *Vartapetova A. E.* Arkhytekturno-planirovochnye pryntsypy orhanyzatsyy ofysnykh ob`ektov : avtoref. dys. ... kand. arkhyt. : 05.23.21. M., 2010. 31 s.
3. *Helfond A.L.* Evoliutsiya delovoho tsentra//Arkhytektura stroytelstvo dyzain. 2003. №1 (29). S. 15
4. *Helfond A. L.* Delovoi tsentr kak novyi typ obshchestvennogo zdaniya : avtoref. dys. ... dok. arkhyt. M., 2002. 56 s.
5. *Kuznetsova І.О., Tkachenko І.С.* Zasoby stvorennia khudozhnogo obrazu interieru ofisnogo tsentru aviakompanii// nauk.-tekhn. zbirnyk. K.: KNUBA, 2009. Vyp. 2. S. 449 – 454.
6. *Kuznetsova І.О., Lukashenko А. V.* Pravyly kompozitsii v dizaini shtuchnogo osvittleniia ofisnykh prymishchen//Zbiór raportów naukowych.

Najnowsze badania naukowe. Teoria, praktyka. Sbornyk nauchnykh dokladov. Vliyaniye nauchnykh yssledovaniy. (30.03.2015 – 31.03.2015). Bydgoszcz: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2013. S. 29–34.

7. Kuznetsova I.O., Lukashenko A. V. Elementy kompozytsii u dyzaini shtuchnoho osvittennia interieriv ofisnykh prymishchen//Visnyk KhDADM. 2012. №11. S. S.23-26.

8. Laro U. Ofys Kaidzen: Preobrazovanye ofisnykh operatsyi v stratchycheskoe preymushchestvo. Mynsk : Hrevtsov Pablysher, 2009. 35 s.

9. Duffy, F. The New Office. London : Conrad Octopus, 1997. 256 p.

10. Henn, G. Corporate Architecture. Glass Processing Day. Tampere, 2003. 141 r.

11. Myerson, J. The 21st Century Office. London : Laurence King Publishing, 2003. 240 p.

Аннотация:

Авраменко Д.К. Систематизация и классификация офисного пространства. В статье предложена классификация офисного пространства, основанная на основных этапах его эволюции, а именно: изолированные личные кабинеты; "Фабричный формат" офисов; "Бюроландшафт"; "Action Office"; "Action Office 2"; "Co-working" и офисы "Тачдаун". Анализ эволюции офисных пространств обеспечил абсорбирования следующих ключевых и наиболее показательных соотношений трех параметров: локализацию, степень изоляции и организацию рабочего места работника. Выявлено, что локализация работника в офисе обусловила его разделение на два вида с классическим (фиксированным) и альтернативным (переменным) рабочим местом. Дальнейшее разделение на подвиды, а именно полный (предусматривает линейно-продольное и треугольную компоновку функциональных зон), отмежеванный и открытый офис обусловлен степенью изоляции работника. Очередное разграничения офисной среды на типологические группы частно-индивидуальное, командное и совместное определено общей организацией пространства рабочих. Соответственно первый включает фабрично-производственный, бюро ландшафт и кубикл, а второй содержит только сотовый тип с кластерным подтипом компоновки функциональных зон. Третий сформирован в контексте альтернативных офисов. Он предполагает отсутствие изоляции и общей организации труда, делится на два типа коворкинг (включая открытый подтип) и тачдаун офис (делится на квадратно-планиметрический, разноуровнево-лестничный и произвольно-неевклидовый подтип). Именно разделение на подтипы по особенностям компоновки основных функциональных зон офисов сформировало представление о современных дизайнерских подходах к проектированию административных интерьеров.

Ключевые слова: офис, проектирование, административное здание, локализация, рабочее место, гуманизация офисной среды, эволюции офиса, "коуворкинг", "тачдаун", зонирование, атриум, универсальность.

Abstract:

Avramenko D.K. Systematization and classification of office space.

The article proposes classification of office space, based on the main stages of its evolution, namely: isolated private offices; "Factory format" of offices; "Burolandshaf"; "Action Office"; "Action Office 2"; "Co-working" and offices "Touchdown". Analysis of the evolution of office spaces ensured the absorption of the following key and most representative relationships of the three parameters: localization, isolation and organization of the employee's workplace. It was revealed that the localization of the employee in the office caused his division into two types with a classical (fixed) and alternative (variable) workplace. Further division into subspecies, namely full (provides linear-longitudinal and atrium layout of functional zones), disassociated and openings office is due to the degree of isolation of the employee. The next delineation of the office environment for typological groups is private-individual, team-based and collaborative determined by the general organization of the workers' space. Accordingly, the first includes the factory production, the bureau landscape and the cube, and the second contains only the bullpen type with the cluster subtype of the layout of the functional zones. The third is formed in the context of alternative offices. It involves the absence of isolation and the general organization of work, is divided into two types of co-anchoring (including an open plan office) and touchdown office (divided into square-planimetric, different-ladder and arbitrary-non-euclidean subtype). The final section of the administrative space for subtypes, namely the layout of the main functional zones is determined by the features of the tectonics of the house, provides for their separation into isolated-closed or offices with open planning characteristics. It is the division into subtypes according to the peculiarities of the layout of the main functional areas of offices that formed the notion of modern design approaches to the design of administrative interiors.

Keywords: office, designing, administrative premises, localization, workplace, humanization of the office environment, office evolution, "cooworking", "touchdown", zoning, atrium, versatility.

Стаття надійшла в редакцію 02.02.2018 р.

Стаття прийнята до друку 25.02.2018 р.